

САВЕТ ВЫПРАЦАВАЎ СТРАТЭГІЮ

26 студзеня ў Замкавым комплексе «Мір» адбылося першае пасяджэнне Рэспубліканскага грамадскага савета па справах культуры і мастацтва пры Савеце Міністраў Рэспублікі Беларусь.

На здымку: з віцэ-прэм'ерам краіны Анатолем Тозікам і міністрам культуры Беларусі Паўлам Латушкам (у цэнтры) сваімі ўражаннямі дзеляцца члены Савета Віктар Альшэўскі, Расціслаў Янкоўскі, Уладзімір Пракапцоў, Раман Матульскі, Міхаіл Баразна, Міхась Дрынеўскі, Мікалай Алданаў.

Калі разам збіраюцца мэтры...

Першае пасяджэнне Рэспубліканскага савета па справах культуры і мастацтва пры Савеце Міністраў краіны адбылося ў абноўленым Мірскім замку. У старажытныя муры прыбыло больш за пяць дзясяткаў вядомых дзеячаў культуры і мастацтва — сапраўдных мэтраў і прафесіяналаў, якія ведаюць праблемы ў сваёй сферы знутры. Яны здатныя адчуць той самы творчы нерв сучаснай беларускай культуры і прапанаваць свае варыянты адказу на актуальныя пытанні сферы культуры, што патрабуюць вырашэння на высокім дзяржаўным узроўні. Каб скараціць шлях ад творцаў да ўладных структур, і быў створаны Рэспубліканскі савет.

Да пачатку афіцыйнага мерапрыемства творчая інтэлігенцыя атрымала магчымасць прайсціся па залах, якія не так даўно адкрылі свае дзверы турыстам. Пад час імправізаванага падарожжа праз стагоддзі гісторыі замка майстры культуры ацанілі працу рэстаўратараў і пазнаёміліся з новымі музейнымі экспазіцыямі.

І ўжо тады, у час своеасаблівага азнаямленчага “тура” па знакавым аб’екце, госці замка абмяркоўвалі сам факт стварэння такога кансультатыўнага органа, як Савет па справах культуры і мастацтва. Гэта і сапраўды, адзначылі яго члены, сусветны падыход да развіцця духоўнай сферы жыцця грамадства. Невыпадкова прадстаўнікі ўсіх рэгіёнаў краіны з самага пачатку актыўна ўключыліся ў працу Савета. За тры гадзіны абмеркавання яны абзначылі шэраг наспелых праблем і магчымых шляхі да іх вырашэння.

Распачаў пасяджэнне сваім словам старшыня Савета — міністр культуры Павел Латушка. Усе прысутныя ў канферэнц-зале замка маглі ў рамках дыскусіі агучыць сваё бачанне далейшай працы новай кансультатыўнай структуры і прапановы па развіцці айчынай культуры.

Вось што сказаў, у прыватнасці, міністр культуры, адкрываючы першае пасяджэнне.

“Дае жаданне жыць і ствараць...”

— “Як кожны народ мае сваю нацыянальную душу, так ён мае і свой асаблівы склад (стыль) творчасці, найбольш прыдатны да гэтай душы. Ёсць ён і ў нас, беларусаў, і мы мусіма звярнуцца да яго, каб улажыць што-небудзь сваё ў скарбніцу светавой культуры, каб уліць у нашу пазію свежыя сокі, каб стаць бліжэй да душы роднага народа, лепі паталіць яе духоўную смагу і запраўды ўзяцца за вялікую працу: развіццё беларускай народнай культуры”.

Менавіта гэтымі словамі класіка беларускай літаратуры Максіма Багдановіча, 120-годдзе з дня нараджэння якога мы азначаем сёлета, мне вельмі прыемна вітаць вас на ўнікальным аб’екце не толькі нашай краіны, але і сусветнага значэння: Мірскім замку — помніку, прызнаным UNESCO. Стварэнне гэтага аб’екта ў мінулым сведчыць аб узроўні развіцця нашай нацыі пяць стагоддзяў таму. Аднаўленне яго ў XXI стагоддзі — добры прыклад развіцця самасвядомасці беларускай нацыі сённяшняй.

Сёння культура з’яўляецца дзейным інструментам духоўнага выхавання грамадзян нашай дзяржавы.

Думаю, што ў ні ў кога з прысутных няма сумнення, што беларуская культура — самабытная, мае багатую спадчыну, шмат таленавітых мастакоў, музыкантаў, акцёраў, режысёраў, выканаўцаў і г. д.

Беларуская культура з’яўляецца часткай агульнаеўрапейскай культурнай прасторы, яна ўносіць важкі ўклад у сусветную культуру.

Адметнасць беларускай культуры — у яе еўрапейскасці, а еўрапейскасць падкрэслівае яе беларускасць.

Унікальнасць нашай культуры створана ўвабранымі ў яе традыцыямі, назапашанымі нашым народам. Мы ўзбагаціліся культурнымі здабыткамі нашых суседзяў з Усходу і Захаду і стварылі свой уласны падмурак. Падмурак мінулага нашай культуры акрэслівае ўзровень развіцця беларускай нацыі, што дае нам падставы і, адначасова, абавязак будаваць сённяшняю сучасную культуру ў непарыўным развіцці.

Нам не трэба ствараць легенды ўласнай гісторыі. Дастаткова проста падняць рэальна існуючы культурна-гістарычны пласт і на гэтай аснове працягваць будаўніцтва сучаснай беларускай культуры. Наша культура — шматпланавая і неардынарная, неадназначная і цікавая. Яна аптымістычная, дае жаданне жыць і ствараць.

Галоўным у культуры з’яўляюцца людзі, якія працуюць на тэхніку і самааддана, неабыхава і творча для яе развіцця. Ва ўстановах культуры і мастацтва краіны працуе больш за 63 тысячы спецыялістаў. Сёння — добрая нагода сказаць ім “Вялікі дзякуй!” за самаадданую працу на карысць нашай культуры.

Не з чыстага ліста

У сістэме Міністэрства культуры налічваецца 9000 устаноў культуры.

Зразумела таксама, што мы пачынаем працу не з чыстага ліста. За апошні перыяд развіцця Беларусі, пры падтрымцы кіраўніцтва краіны, дзякуючы намаганням і прафесійнай адданасці работнікаў культуры ў нас зроблена вельмі многае, каб не толькі захаваць, але і больш поўна раскрыць назапашаны патэнцыял сферы.

Упершыню за ўсю гісторыю беларускай дзяржаўнасці былі прыняты законы, якія рэгламентуюць узаемаадносіны дзяржавы і культуры: “Аб культуры”, “Аб ахове гісторыка-культурнай

спадчыны”, “Аб бібліятэчнай справе”, “Аб музеях і Музейным фондзе”, “Аб народным мастацтве, народных промыслах (рамяствах)” і іншыя.

Важным стымулам развіцця культуры стала стварэнне і дзейнасць фонду Прэзідэнта Рэспублікі Беларусь па падтрымцы культуры і мастацтва. Пачалі праходзіць творчыя акцыі, якія маюць вялікі грамадскі рэзананс — уручэнне прэміі Прэзідэнта Рэспублікі Беларусь “За духоўнае адраджэнне” і спецыяльных прэміяў дзеячам культуры і мастацтва, дзяржаўных прэміяў... Дасягненню значных творчых поспехаў па-мастацку адораных дзяцей, таленавітай моладзі спрыяе дзейнасць спецыяльнага фонду Прэзідэнта Рэспублікі Беларусь па падтрымцы таленавітай моладзі.

Створаны адзіны Дзяржаўны спіс гісторыка-культурных каштоўнасцей, у якім налічваецца больш за 5300 аб’ектаў. Распачата рэальная праца па іх аднаўленні. Яскравымі прыкладамі з’яўляюцца завяршэнне рэстаўрацыі Аўгустоўскага канала, Камянецкай вежы, знакамітых палацаў у Гомелі і Крычаве, ратушы ў Шклове, Сафійскага сабора ў Полацку, былога калегіума езуітаў у Пінску.

Пачынаючы з 2000 года Беларусь прадстаўлена нацыянальнымі аб’ектамі ў прэстыжным Спісе сусветнай спадчыны UNESCO — Мірскім і Нясвіжскім замкамі, Геадэзічнай дугой Струвэ; нематэрыяльная спадчына — абрадам “Калядныя цары”.

Правядзенне рэспубліканскіх святаў — “Дажынак”, Дня беларускага пісьменства, — фестываляў і конкурсаў у рэгіёнах рэспублікі дазваляе канцэнтраваць матэрыяльныя і фінансавыя рэсурсы для вяртання аб’ектам спадчыны іх гістарычнай выявы.

Знакавымі падзеямі для культуры Беларусі цягам апошніх пяці гадоў з’явілася будаўніцтва Нацыянальнай бібліятэкі, рэстаўрацыя Вялікага тэатра оперы і балета, Беларускай дзяржаўнай філармоніі, Беларускага дзяржаўнага цырка, Магілёўскага драматычнага тэатра, палаца Паскевічаў у Гомелі, палаца Пацёмкіна ў Крычаве.

Сфарміравалася сістэма міжнародных, рэспубліканскіх і рэгіянальных фестываляў, якіх штогод праходзіць па краіне 57. Фестывалі маюць глядацкую аўдыторыю больш за 1 млн. чалавек, не лічачы тэлевізійнай.

Адбыліся значныя дасягненні ў прафесійным мастацтве. Тэатральнае мастацтва Беларусі атрымала новы імпульс у стварэнні сцэнічных твораў, узбагачэнні беларускай тэатральнай скарбніцы яркімі імёнамі выканаўцаў, драматургаў, пастаноўшчыкаў, развіцці навуковай і крытычнай думкі тэатральнага накірунку.

Да 2013 года ўрадавай праграмай запланаваны капітальны рамонт і рэканструкцыя ўсіх 27 тэатраў рэспубліканскага і абласнога падпарадкавання.

Пашыралі дыяпазон форм абслугоўвання насельніцтва і дзяржаўныя канцэртныя арганізацыі. Павялічылася колькасць творчых калектываў, асабліва — пры абласных філармоніях. Высокім творчым узроўнем вылучаюцца Нацыянальны канцэртны аркестр, Дзяржаўны сімфанічны аркестр, Дзяржаўны ансамбль танца і харэаграфічны ансамбль “Харошкі”, Нацыянальны акадэмічны народны хор і іншыя калектывы.

З пачатку 90-х гадоў у рэспубліцы пачала фарміравацца сетка новых тыпаў устаноў культуры: дамы рамёстваў і фальклору, народнай творчасці і народных традыцый.

Сучасныя змены ў грамадстве, значна ўзросшыя інфармацыйныя патрабаванні карэнным чынам змянілі сацыяльную ролю бібліятэк, якіх дзейнічае больш за 3800 у сістэме культуры.

(Працяг на стар. 4.)

(Працяг. Пачатак на стар. 2.)

Музейная сетка краіны не толькі не скарачаецца, а, наадварот, мае тэндэнцыю да росту. Цяпер у краіне дзейнічае 152 музеі. Агульнадзяржаўнай задачай з'яўляецца завяршэнне да 2012 года будаўніцтва Дзяржаўнага музея гісторыі Вялікай Айчыннай вайны.

У краіне дзейнічае 3 вышэйшыя навучальныя ўстановы, 21 — сярэдняя спецыяльная навучальная ўстанова, 523 школы мастацтваў.

Высокі прафесіяналізм і ўнікальнае майстэрства нацыянальных талентаў забяспечваюць устойлівы попыт на выступленні беларускіх майстроў мастацтваў у шматлікіх краінах свету.

Галоўнае — культурны патэнцыял нацыі за гэтыя гады быў захаваны і прымножаны.

Але культура — гэта жывы арганізм, і ён патрабуе новых захадаў, як па вырашэнні існуючых праблем, так і па стварэнні новых падыходаў да развіцця сферы. Таму неабходна прызнаць, што ў культуры павінен наступіць чарговы этап развіцця.

Каб разумець, што мы ўжо распачалі рэалізацыю новых падыходаў, дастаткова акрэсліць толькі тое, што адбылося ў сферы культуры.

10 раздзелаў у галоўным кірунку

Найважнейшай падзеяй апошняга часу з'яўляецца прыняцце, упершыню — на ўрадавым узроўні, Дзяржаўнай праграмы "Культура Беларусі" на 2011 — 2015 гады. Спадзяёмся, што яна створыць чарговы падмурак для вырашэння пытанняў далейшага развіцця нашай культуры. Праграма накіравана на вырашэнне найбольш актуальных праблем культурнага развіцця краіны. Мэтай яе з'яўляецца павышэнне сацыяльнай і эканамічнай эфектыўнасці функцыянавання сферы. "Культура Беларусі" ўключае 10 раздзелаў, якія адпавядаюць асноўным задачам, галоўным кірункам дзейнасці Міністэрства культуры:

захаванне і развіццё матэрыяльнай і нематэрыяльнай культурнай спадчыны;

забеспячэнне захаванасці Музейнага фонду Рэспублікі Беларусь і агульнадаступнасці музейных прадметаў;

забеспячэнне свабоднага і роўнага доступу да інфармацыйных рэсурсаў і бібліятэчных фондаў для розных груп насельніцтва;

развіццё прафесійнага мастацтва;

падтрымка айчынных вытворцаў прадукцыі кіна- і відэамастацтва і развіццё кінематаграфіі;

падтрымка і развіццё народнай творчасці;

развіццё сістэмы эстэтычнага выхавання, прафесійнай мастацкай адукацыі, падтрымка таленавітай моладзі;

удасканальванне навуковага забеспячэння сферы культуры;

умацаванне іміджа нацыянальнай культуры ў краіне і за мяжой;

удасканальванне нарматыўнай прававой базы і эканамічнае стымуляванне развіцця сферы культуры.

Мы плануем па выніках рэалізацыі праграмы павялічыць наведвальнасць канцэртаў, тэатраў, выставак на 20 адсоткаў, ажыццявіць поўную камп'ютарызацыю бібліятэк і на 100 адсоткаў падключыць іх да сеткі Інтэрнэт, на 10 — павялічыць Музейны фонд, на 15 — наведванне музеяў, завяршыць рамонт і пераабсталяванне ўсіх рэспубліканскіх і абласных тэатраў, мадэрнізаваць усе кінатэатры, правесці рамонтна-аднаўленчыя работы на 34 аб'ектах гісторыка-культурнай спадчыны, адкрыць 4 культурныя цэнтры за мяжой.

Мы спрабуем абудзіць ініцыятыву сферы культуры, накіраваную на развіццё новых праектаў і падыходаў. Рашэннямі Урада заснаваны "Нацыянальная тэатральная прэмія" і "Нацыянальная музычная прэмія ў галіне эстраднага мастацтва".

У 2010 годзе адбыўся першы праект "Культурная сталіца 2010 года", якой стаў горад Полацк, праект прадоўжыцца ў 2011-м у Гомелі. Спадзяёмся, што Гомель у лютым атрымае і статус першай Культурнай сталіцы СНД.

Упершыню за апошнія 85 гадоў адбылася Рэспубліканская выстаўка выяўленчага мастацтва "Зямля пад белымі крыламі", якая прайшла ва ўсіх абласцях і сталіцы краіны.

Па ініцыятыве Міністэрства культуры і дзякуючы актыўнай працы Вялікага тэатра з'явіліся новыя оперна-сімфанічныя праекты: Навагодні Баль у Вялікім тэатры, оперныя вечары ў Нясвіжскім замку, цікавым праектам стала Ноч музыкі ў Белдзяржфілармоніі, значна ўзбагацілася новымі формамі Ноч музеяў, якая прыцягнула дзясяткі тысяч наведвальнікаў. Спадзяёмся, што яны стануць традыцыйнымі мерапрыемствамі ў нашай культуры.

Адначасова з наданнем новага выгляду традыцыйным міжнародным фестывалю — "Славянскі базар у Віцебску", "Лістапад", "Беларуская музычная восень" — з'явіліся і цікавыя новыя форумы: Уладзіміра Співакова і этнакультурных традыцый "Покліч Палесся".

Асаблівай ацэнкі заслугоўвае творчая справаздачная акцыя ўсіх абласцей і горада Мінска ў сталіцы краіны на працягу 2008 — 2009 гадоў.

Для больш сістэмных узаемаадносін са СМІ на базе рэдакцыі газеты "Культура" створаны Інфармацыйны цэнтр "Культура-інфа".

Кіраўніком краіны падтрымана наша прапанова аб арганізацыі адукацыйных стажыровак маладых дзеячаў культуры за мяжой. Першыя стажыроўкі ўжо адбыліся ў Польшчы і Расіі. У 2011 годзе плануецца ў Расіі, Чэхіі, Германіі і Аўстрыі.

Для нас важным з'яўляецца магчымая падтрымка прыватных культурных устаноў. Упершыню прафінансаваны спектакль Сучаснага мастацкага тэатра, "Мінск, я люблю цябе!" — па творах маладых беларускіх аўтараў, у пастаноўцы маладых беларускіх рэжысёраў.

Па ініцыятыве Міністэрства створаны Цэнтр візуальных і выканальніцкіх мастацтваў. Яго дзейнасць будзе звязана з рэалізацыяй перспектывных тэатральных праектаў. Таксама Цэнтр будзе выконваць функцыі дырэкцыі розных фестывальных праектаў, такіх, як "Лістапад", "Панарама" і "Залатая маска ў Беларусі".

Міністэрства культуры і Нацыянальная бібліятэка ініцыявалі ў 2010 годзе рэалізацыю міжнароднага праекта "Беларусь сёння". Штогод у фонды найбуйнейшых бібліятэк свету будуць перадавацца па сто лепшых кніг айчынных выдавецтваў, якія адлюстроўваюць сённяшні час, шматвекавую гісторыю і культуру краіны. Ужо перададзены кнігі Расійскай дзяржаўнай бібліятэцы і бібліятэцы Кангрэса ЗША.

Цікавай падзеяй стала правядзенне рэспубліканскага конкурсу маладых талентаў "Зорка ўзышла над Беларуссю", у якім прынялі ўдзел звыш 4,3 тыс. маладых выканаўцаў з усіх рэгіёнаў нашай краіны.

Урадам краіны прынята рашэнне аб стварэнні новай адукацыйнай і навукова-метадычнай установы Інстытут культуры Беларусі. У снежні 2010 года Інбелкульт распачаў сваю работу. Дадаткова інстытут будзе займацца пытаннямі аховы гісторыка-культурнай спадчыны, прагнозна-аналітычнай дзейнасцю ў

га квартала і Рэспубліканскага рэстаўрацыйнага цэнтра на базе Нацыянальнага мастацкага музея.

Кіраўніцтвам краіны вялікая ўвага надаецца адраджэнню нацыянальнай спадчыны, рэстаўрацыі і аднаўленню гістарычных помнікаў.

У 2011 будзе працягвацца фінансаванне з рэспубліканскага бюджэту рэстаўрацыйных работ на 16 аб'ектах гісторыка-культурнай спадчыны ў памеры больш за 161 млрд. рублёў.

Найбольш значнымі аб'ектамі, на якіх будуць прадоўжаны ра-

Сярод аб'ектаў культуры рэспубліканскай уласнасці ў 2011 годзе плануецца завяршыць работы па першым і другім пускавых комплексах аб'екта Нацыянальнага гістарычнага музея Рэспублікі Беларусь.

Таксама плануецца да ўводу ў эксплуатацыю ў бягучым годзе палацавы будынак у Нясвіжы.

Павелічэнне ў 2011 годзе на 170 адсоткаў фінансавых выдаткаў з рэспубліканскага бюджэту на аднаўленне і рэстаўрацыю помнікаў гісторыі і культуры Беларусі яшчэ раз

КАЛІ РАЗАМ

сферы культуры і мастацтва, прэзентацыяй нацыянальнай культуры за мяжой, працай з беларусамі замежжа.

У 2010-м адбылося першае пасяджэнне Кансультацыйнага Савета па справах беларусаў замежжа, створанага пры Міністэрстве культуры. Распачалася праца над праектам Дзяржаўнай праграмы "Беларусы ў свеце".

Спадчына і спадкаемцы

Стартавала грамадская акцыя па зборы сродкаў на рэстаўрацыю Навагрудскага замка.

Вядзецца праца над падыходамі па стварэнні ў Мінску Цэнтра сучаснага мастацтва, а таксама Музейна-

боты, з'яўляюцца будынак Нацыянальнага акадэмічнага тэатра імя Янкі Купалы, Нацыянальнага гістарычнага музея, Косаўскі палацава-паркавы ансамбль, палацава-паркавы ансамбль у вёсцы Жылічы Кіраўскага раёна, комплекс былога калегіума езуітаў у вёсцы Юравічы Калінкавіцкага раёна, сядзібны комплекс у вёсцы Чырвоны Бераг Жлобінскага раёна.

У 2011 годзе плануецца завяршэнне рэстаўрацыйна-аднаўленчых работ па чацвёртай чарзе Свята-Уваскрасенскага сабора ў Барысаве, першай чаргі Косаўскага палацава-паркавага ансамбля і палацава-паркавага ансамбля ў вёсцы Жылічы.

падкрэслівае прыярытэтнасць і рэальную зацікаўленасць дзяржавы ў захаванні нацыянальнай гісторыка-культурнай спадчыны.

Указ, закон, праект

Важным накірункам нашай дзейнасці з'яўляецца ўдасканаленне нарматыўна-прававой базы сферы культуры.

У 2010 годзе Кіраўніком краіны падпісаны Указ аб парадку фінансавання тэатральна-відовішчых устаноў. Увядзенне новага падыходу накіравана на паляпшэнне сітуацыі з фінансаваннем тэатраў і канцэртных арганізацый, на стварэнне эканамічнай зацікаўленасці тэ-

А гучана на першым

Калыска для тэорыі адноснасці

Тэма мастацка-эстэтычнага выхавання дзяцей і падлеткаў ужо не першы год — у эпіцэнтры грамадскай увагі. Была закранута яна і на пасяджэнні Савета. Выступленне рэктара Беларускага дзяржаўнага ўніверсітэта культуры і мастацтваў Барыса Святолова многіх зачэпіла за жывое:

— Да 2008 года ў агульнаадукацыйных школах выкладаўся шэраг дысцыплін, скіраваных на эстэтычнае выхаванне моладзі. Аднак гадзіны ўрокаў музыкі і выяўленчага мастацтва былі скарачаны, а прадмет "Сусветная мастацкая культура" ўвогуле выключаны з абавязковай навучальнай праграмы. Усё гэта адразу негатыўна адбілася на ўзроўні мастацка-эстэтычнай адукацыі школьнікаў. І ўжо час крычаць: "Ці з майстрамі культуры вы, выдатнікі адукацыі?" Нагадаю, што на пачатку 90-х амаль кожная трэцяя школа мела той або іншы агульна-эстэтычны ці мастацкі ўхіл!..

Менавіта ранняя творчая падрыхтоўка дае магчымасць дакрануцца да мастацкай прафесіі, свядома зрабіць выбар. Скараціўшы прадметы мастацка-эстэтычнага цыкла, мы губляем таленавітую моладзь, значна змяшчаем колькасць абітурыентаў у творчых ВНУ. А сярод тых, хто прыйдзе ў прыёмную камісію, узрасце колькасць "выпадковых" людзей, — упэўнены Барыс Святоў. — Таму ў гэтай сітуацыі пацерпяць і "фізікі", лепшыя з якіх, дарэчы, неаднойчы падкрэслівалі значэнне мастацтва ў сваім лёсе. Згадайма таго ж Эйнштэйна, які заўсёды акцэнтаваў ролю раманаў Дастаеўскага ў сваёй працы над стварэннем тэорыі адноснасці!..

Заклапочанасць рэктара БДУКіМ падзялілі і іншыя члены Савета. Таму прагучала прапанова вынесці тэму "Культура: выхаванне праз усё жыццё" на яго другое пасяджэнне, якое адбудзецца ў красавіку.

Спектакль дзеля адраджэння замка

Як і можна было прадбачыць, тэма аховы гісторыка-культурнай спадчыны на першым пасяджэнні Савета стала адной з магістральных. У прыватнасці, закрануты і такі яе актуальны аспект: сёння ў Дзяржаўны спіс гісторыка-культурных каштоўнасцей унесены толькі 5382 аб'екты. На думку спецыялістаў, гэта — усяго толькі трэцяя частка ад усіх каштоўнасцей нашай краіны. Як вынік, адбываецца няўмольны

працэс паступовага знішчэння тых аб'ектаў, якія не знаходзяцца пад аховай дзяржавы. І менавіта Савет можа зрабіць шэраг захадаў для змены гэтай сітуацыі.

— Наша спадчына працягвае справу духоўнага служэння грамадству. А яно, у сваю чаргу, павінна зразумець гэта, усвядоміць важную ролю старадаўніх артэфактаў культуры ў жыцці краіны, — адзначыў намеснік старшыні Савета Анатоль Бутэвіч. — На сённяшні дзень неабходна змена грамадскай думкі ў адносінах да помнікаў спадчыны!..

Анатоль Бутэвіч прапанаваў членам Савета ўласным прыкладам падтрымаць нашу агульную спадчыну, падставіць сваё плячо дзяржаве, якая бярэ на сябе вялікую частку фінансавання рэстаўрацыі архітэктурных артэфактаў. У прыватнасці, адной з прапаноў намесніка старшыні стала правядзенне адмысловых культурных акцый, якія ўключалі б дабрачынныя канцэрты, спектаклі, мастацкія выстаўкі, а сродкі ад іх правядзення маглі б дапамагчы ў аднаўленні таго ж Навагрудскага замка.

Дзякуючы дзейнасці Савета ёсць надзея вырашыць і яшчэ адну набаўляемую праблему: недахоп кадраў у сферы аховы гісторыка-культурнай спадчыны. Сёння ва ўпраўленні па ахове гісторыка-культурнай спадчыны і рэстаўрацыі Міністэрства культуры працуе 16 чалавек, а спецыялісты, якія займаюцца гэтай справай на прафесійнай аснове, не спалучаючы яе з выкананнем іншых абавязкаў, ёсць далёка не ў кожным раёне. Па словах Анатоля Бутэвіча, асабліва востра гэтая праблема стаіць у Магілёўскай вобласці.

У сувязі з гэтым на пасяджэнні была разгледжана прапанова надаць упраўленню па ахове гісторыка-культурнай спадчыны і рэстаўрацыі статус дэпартаменту. Без сумневу, такая інавацыя павінна паспрыяць больш дбайнаму кантролю за захаваннем каштоўных аб'ектаў гісторыі і культуры.

— Савет павінен звярнуць увагу і яшчэ на адну праблему, што палягае ў гэтай жа плоскасці, — падрыхтоўку кваліфікаваных кадраў у сферы рэстаўрацыі, — адзначыў Анатоль Бутэвіч. — Пры гэтым, відавочна, неабходна ўлічваць еўрапейскі вопыт.

Не менш востра стаіць і пытанне адказнасці за разбурэнне ці пашкоджанне гісторыка-культурнай каштоўнасці спадчыны. Тым больш, праекты ахоўнай зоны распрацаваны ўсяго для сотні помнікаў спадчыны. Таму Савет прапанаваў Міністэрству культуры не разглядаць ніводнага інвестыцыйнага

атраў і філармоній у зараблянні пазабюджэтных сродкаў, каб дадаткова павышаць заробкі артыстаў, ажыццяўляць гастролі і інш.

Згодна з Указам Прэзідэнта Рэспублікі Беларусь “Аб правядзенні культурна-відовішчых мерапрыемстваў” з 1 студзеня 2011 года спрощаны працэс арганізацыі і правядзення канцэртаў і спектакляў, адменена сістэма выдачы так званых гастрольных пасведчанняў, упершыню створаны ўмовы для развіцця сістэмы рэалізацыі

На разглядзе ва Урадзе знаходзіцца праект нарматыўна-прававога акта, які можа стварыць новыя ўмовы для прыцягнення пазабюджэтных фінансавых сродкаў, эканамічныя і падатковыя прэферэнцыі для развіцця сферы культуры. У бліжэйшы час будзе прыняты нарматыўны акт па стварэнні апякунскіх саветаў пры арганізацыях культуры, што паспрыяе развіццю мецэнацтва і спонсарства для ўстаноў культуры нашай сферы.

У сувязі з гэтым нам варта падумаць аб ролі дзеяча культуры і ўстановы культуры ў сучасным грамадстве, аб тых чаканнях вынікаў творчых высілкаў асобы і большай эфектыўнасці працы ўстаноў культуры.

Адной з галоўных задач для культуры Беларусі ўяўляецца неабходным сканцэнтравана ўсе намаганні чалавечага і фінансаванага рэсурсаў, нашу працу на ўмацаванні становішча іміджа беларускай культуры. Перад намі — важная задача: паляпшэнне ўспрыняцця і за-

У Беларусі апошнім часам адбываецца эканамічная рэформа, накіраваная на больш эфектыўнае выкарыстанне матэрыяльных рэсурсаў нацыі, прыватызацыю дзяржаўнай маёмасці і развіццё недзяржаўнага сектара эканомікі. Надыйшоў час для ўсталявання дзяржаўна-прыватнага партнёрства і ў сферы культуры, неабходнасці ўвядзення механізмаў узаемадзеяння дзяржаўных і недзяржаўных складнікаў сферы.

Пры разуменні неабходнасці захавання сістэмных падыходаў

шмат у чым аб развіцці гуманітарных арыентацый прадпрыемстваў нашай краіны. Мецэнацтва для культуры павінна стаць адным з важных фактараў стымулявання новых ідэй і праектаў у сферы.

Апошняе, але не астатняе з гэтага блока падыходаў — роля сродкаў масавай інфармацыі краіны, якія, без сумнення, могуць стаць фактарам, што будзе працаваць на павышэнне ўнутранага і знешняга іміджа культуры, выхаванне чалавека, а значыць — рэ-

ЗБІРАЮЦЦА МЭТРЫ...

электронных білетаў праз сетку Інтэрнэт.

Плануемае ўнясенне змяненняў і дапаўненняў у праект Закона Рэспублікі Беларусь “Аб музеях і Музейным фондзе” дазволіць музеям самастойна планаванне атрыманне даходаў.

Унесены на разгляд парламента змены ў Закон аб кінематаграфіі прадугледжваюць стварэнне сістэмы дзяржаўна-прыватнага партнёрства ў кінавытворчасці, стымуляванне развіцця кінапрадзюсарства.

Па даручэнні Прэзідэнта ў бліжэйшы час будзе завершана праца над праектам Указа аб далейшым эканамічным стымуляванні развіцця кінавытворчасці ў краіне.

Крыніца канкурэнтаздольнасці краіны

Змены, якія адбываюцца ў грамадстве, цягнуць за сабой перагляд нашых уяўленняў аб ролі культуры ў дзяржаўных структурах і ў грамадстве. Культура ўзаемадзеінічае з адукацыяй, эканомікай, знешняй палітыкай і іншымі сферамі дзяржаўнай і чалавечай дзейнасці.

Культура сёння ўспрымаецца не толькі як сукупнасць агульнанацыянальных каштоўнасцей і не звязваецца выключна з культурнай спадчынай і народнай творчасцю, з прафесійнай культурай, але ўплывае на ўсебаковае развіццё чалавека.

патрабавансці беларускай культуры ўнутры краіны, з аднаго боку, а з іншага — стварэнне ўмоў для шырокага прадстаўлення якасці і разнастайнасці беларускай культуры за мяжой. Для рэалізацыі, як мне падаецца, гэтых дзвюх галоўных мэт на сучасным этапе развіцця айчынай культуры неабходна выпрацоўка дакладных і сістэмных інструментаў і механізмаў іх дасягнення.

Асаблівая ўвага ў культурным і эстэтычным выхаванні грамадзяніна павінна быць нададзена сферы адукацыі: узаемадзеянне і ўзаемапранікненне сфер культуры і адукацыі з’яўляецца бяспрэчнай умовай у выхаванні свядомай і патрыятычна выхаванай асобы.

дзяржавы па фінансаванні сферы культуры, неабходна думаць аб рэалізацыі новых падыходаў спрыяння з боку дзяржавы для значнага зруху ў развіцці нашай сферы.

На першы план выступаюць выпрацоўка і рэалізацыя новых ідэй, павелічэнне ўвагі да чалавечага патэнцыялу і культуры як крыніцы канкурэнтаздольнасці краіны.

Неабходна развіваць практычную дзейнасць у сферы культуры, уводзіць сістэму грантаў на цэнтральным і рэгіянальных узроўнях, якія дазволілі б у дадатак да існуючай сістэмы стварыць перадумовы для з’яўлення і рэалізацыі новых ідэй і праектаў. Мы будзем здзіўлены з вамі, якія велізарны абшар уяўляе з сябе “латэнтная культура”, колькі таленавітых асоб змогуць выявіць сябе на культурнай ніве.

алізацыю дзяржаўных задач у сферы культуры і мастацтва краіны.

Усё вышэйсказанае падводзіць да думкі неабходнасці ўзмацнення аналітычнай і прагнознай працы ў сферы культуры Беларусі, якую павінны выконваць Інбелкульт і тры ВНУ сферы.

Актыўна выяўляць пазіцыю

Пералічанае вышэй — гэта далёка не ўсе новыя падыходы па вырашэнні існуючых праблем сферы культуры. Мы адкрыты для новых праектаў і ініцыятыў, але для нас таксама вельмі важная і запатрабаваная аўтарытэтная падтрымка і экспертная ацэнка з боку членаў Рэспубліканскага савета.

Зразумела, што ў Палажэнне аб Рэспубліканскім саветае з часам могуць быць унесены змяненні, якія прадыходзіць нам само жыццё.

Напрыканцы хацелася б акрэсліць прапановы для ўключэння ў План работы Рэспубліканскага савета на 2011 год, а менавіта: “Культура: выхаванне праз усё жыццё”, “Аб ахове аб’ектаў гісторыка-культурнай спадчыны і іх выкарыстанні ў выхаваўчай рабоце і турыстычнай сферы”, — і перспектывы план дзейнасці: “Развіццё нацыянальнага тэатральнага мастацтва ў сучасным кантэксце”; “Развіццё культуры рэгіёнаў Беларусі”; “Прадстаўленне культуры Беларусі за мяжой”; “Распрацоўка комплексу прапаноў па падтрымцы беларускай мовы і літаратуры”; “Падтрымка творчай моладзі”; “Развіццё кінамастацтва”; “Роля грамадскіх арганізацый у развіцці культуры і мастацтва”; “Роля СМІ ў сферы культуры”.

Мне хацелася б, каб мы актыўна выяўлялі сваю пазіцыю. Толькі ў гэтым выпадку работа Рэспубліканскага савета прынясе карысць нашай культуры і нашай краіне.

Упэўнены, што стварэнне дадзенага грамадскага фарміравання дазволіць узмацніць увагу грамадскасці да пытанняў культуры, падтрымаць і здзейсніць найбольш важныя праекты.

Завяршаючы сваё выступленне, хачу выказаць упэўненасць, што разам, агульнымі намаганнямі, наш Савет будзе спрыяць захаванню і развіццю нашай нацыянальнай культуры, каб яна развівалася і надалей як сапраўды стратэгічны рэсурс нашай краіны.

П а с я д ж э н н і

праекта, які будзе закранаць тэрыторыю помніка гісторыі і культуры, калі апошні не мае акрэсленай ахоўнай зоны.

У фармаце — славутыя імёны

Хвалюе ўдзельнікаў Савета і далейшае развіццё айчыннага тэлебачання і радыё, а дакладней — напавненне сеткі вяшчання перадачами культурна-асветніцкага характару, у тым ліку запісамі тэатральных пастацовак, канцэртаў вядучых музычных калектываў. У прыватнасці, пад час пасяджэння была прапанавана ідэя правесці акцыю на Беларускім радыё “Чытаем Багдановіча разам”, прымеркаваную да 120-годдзя з дня нараджэння класіка.

Увогуле, у планах Савета таксама — і ініцыяванне ўласных акцый, якія павінны выходзіць і за межы Беларусі. Важны аспект міжнароднай дзейнасці — стварэнне сістэмы цэнтраў беларускай культуры ў замежных краінах. Прагучалі заклікі больш актыўна працаваць з замежнымі перакладчыкамі, праводзіць міжнародныя кангрэсы, каб за мяжой нашу літаратуру таксама ведалі і чыталі.

Адзначыўшы, што пераважная большасць айчынных кніжных помнікаў сёння знаходзіцца за межамі краіны, дырэктар Нацыянальнай бібліятэкі Беларусі Раман Матульскі выказаў спадзяванні, што Савет можа паспрыяць вяртанню іх на радзіму.

Сярод канструктыўных прапаноў з боку доктара філалагічных навук, прафесара Адама Мальдзіса прагучала ідэя больш актыўна супрацоўнічаць з прадстаўнікамі славуных беларускіх родаў, ствараць адпаведныя дабрачынныя фонды, якія маглі б акумуляваць сродкі на рэстаўрацыю найбольш значных аб’ектаў архітэктуры, і ў прыватнасці — палаца Сапегаў у Ружанах. Да таго ж, выглядае перспектывым і стварэнне турыстычнага брэнда “Залатое колыца”, якое аб’яднае Нясвіж, Мір, Навагрудак, Ружаны і Гродна.

— У той жа час, поруч з адраджэннем вялікіх архітэктурных комплексаў, застаюцца без асаблівай увагі невялікія, але таксама важныя помнікі сядзібна-паркавага мастацтва, — дадаў дырэктар Інстытута мастацтвазнаўства, этнаграфіі і фальклору імя К.Крапівы НАН Беларусі Аляксандр Лакота. — Вырашаючы праблему развіцця турызму, варта паруліцца і аб напавненні адметнасцямі прасторы між ужо “раскручанымі” брэндамі кштальту Мірскага замка ды Нясвіжскага палаца. Тым болей, з такімі по-

мнікамі нярэдка звязаны славутыя імёны нашай Бацькаўшчыны...

Таму даволі лагічнай стала прапанова распрацоўкі праграмы па ўшанаванні памятных дат, звязаных са славутымі імёнамі і значнымі падзеямі нашай краіны, і, разам з тым, паэтапага вядзення рэстаўрацыйных работ на сядзібках, непасрэдна звязаных з гэтымі датамі.

Ператвараючы слова ў справу

На першым пасяджэнні ў Міры быў акрэслены спектр праблем, якія ўжо добра вядомыя дзеячам культуры. У прыватнасці, старшыня Саюза тэатральных дзеячаў Беларусі Аляксей Дударэў зноў узяў пытанне стварэння прафесійнага тэатра ў Полацку, гаварыў аб спрашчэнні забытанай на сёння сістэмы надання ганаровых званняў дзеячам культуры. Дырэктар Магілёўскага абласнога метадычнага цэнтра народнай творчасці і культурна-асветніцкай работы Алег Хмялькоў настойваў на пераглядзе груп аплаты працы, якія сёння фарміруюцца на аснове дакументаў дзесяцігадовай даўніны.

Хтосьці можа засумнявацца: ці не стане Савет, так бы мовіць, дэкаратыўным? Але на пасяджэнні ў Міры ўжо былі зроблены пэўныя крокі да ператварэння размоў у дзеянне. Прынята рашэнне аб разглядзе пастаяннай рабочай групай усіх прапаноў, якія былі выказаны пад час першага пасяджэння яго членамі і іх далейшым ініцыяванні для разгляду ў Савета Міністраў, міністэрствах, ведамствах і мясцовых органах кіравання.

Напрыканцы быў зацверджаны перспектывы план дзейнасці разгляду пытанняў у межах Рэспубліканскага савета. Магчыма, менавіта на такіх пасяджэннях, калі разам збіраюцца мэтры ўсіх галін культуры, будуць знойдзены больш эфектыўныя вырашэнні праблем, некаторыя з якіх не страчваюць актуальнасці ўжо цягам не аднаго дзесяцігоддзя.

Галоўнае, што да праблем культуры праз Савет можна будзе далучыць як мага больш зацікаўленых людзей, у тым ліку прадстаўнікоў розных структур, арганізацый, усёй вертыкалі ўлады, каб аб’яднанымі намаганнямі зрабіць значна больш для развіцця сферы.

Канстанцін АНТАНОВІЧ, Настасся ПАНКРАТАВА, Юрый ІВАНОЎ (фота), нашы спецыяльныя карэспандэнты Мінск — Мір — Мінск

Прывілея як стымул

Для нас на першы план выходзіць і больш эфектыўнае выкарыстанне дзяржаўных сродкаў, якія выдаткоўваюцца для ўтрымання сістэмы культуры. Прывілея атрымання бюджэтных рэсурсаў павінна пераўтварыцца ў стымул стварэння запатрабаванага твора мастацтва. На сённяшні дзень бюджэтнае дафінансаванне ўстаноў культуры арыентавана, хутчэй, не на атрымальніка культурных даброт, а на ўтрыманне ўстаноў культуры, і гэта часта прыводзіць да неэфектыўных бюджэтных выдаткаў. Бюджэтная палітыка павінна быць пераарыентавана ад кіравання выдаткамі да кіравання вынікамі.

Павінен быць уведзены праграма-мэталы метадаў бюджэтнага фінансавання культуры.

Неабходна працаваць над павышэннем адраснасці культурных паслуг, іх разнастайнасці, над павышэннем стандартаў абслугоўвання, забеспячэннем сучаснымі тэхнічнымі і тэхналагічнымі сродкамі (візуалізацыя, інтэр-музеі, дыстанцыйныя экспазіцыі, электронныя бібліятэкі і г. д.). Адным словам, гэта — інавацыі ў культуры.

Для стварэння новага імпульсу развіцця культуры больш чым наспела неабходнасць стварэння сістэмы шматканальнага фінансавання сферы: дзяржаўны бюджэт і прыватныя сродкі (мецэнаты, спонсары, інвестары). Аднак без яснай дэкларацыі дзяржавы, падмацаванай заканадаўчымі рашэннямі, бізнес не пачне ўкладваць сродкі ў сферу культуры.

Размова ідзе, хутчэй, не толькі аб прыбытковых камерцыйных структурах у галіне культуры, а